

บทที่ 1

บทนำ

โครงการวิจัยเรื่อง การวิจัยแบบมีส่วนร่วมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการความรู้ และพัฒนาสื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ ในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษาข้อมูลสุขภาพผู้สูงอายุ เพื่อสร้างสื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาประสิทธิผลของสื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้เลือก กลุ่มชุมชนในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้นแบบในการวิจัย ในส่วนบทที่ 1 เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ ที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดการวิจัย ขอบเขตของโครงการวิจัย และประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

เทศบาลเมืองเมืองแกน มีจำนวนประชากรตามสถิติทะเบียนราษฎร ณ กุมภาพันธ์ 2554 มีประชากรทั้งหมด 13,413 คน แบ่งเป็น ชาย 6,438 คน และหญิง 6,975 คน ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ ประมาณ 558 คน/ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน 5,084 ครัวเรือน (เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา, 2555)

สถานการณ์ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ จากข้อมูลการสำรวจสุขภาพผู้สูงอายุด้วยการตรวจร่างกาย ในปี พ.ศ. 2546-2547 และ พ.ศ.2551-2552 พบว่า โรคเรื้อรังที่มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย ได้แก่ ความดันโลหิตสูง แต่โรคเรื้อรังที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คือ เบาหวาน ไชมันในเลือดสูง อัมพฤกษ์/อัมพาต โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ไตวายเรื้อรัง ซึ่งโรคดังกล่าวสามารถนำไปสู่ภาวะทุพพลภาพ และการเสียชีวิตในผู้สูงอายุได้ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2559)

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเป็นช่วงชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลง เป็นขบวนการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่เป็นในทางเสื่อมมากกว่าจะเสริมสร้าง แต่วัยสูงอายุก็ไม่ได้เป็นวัยที่หมดความหมายหรือเป็นวัยที่สิ้นสุด แต่ยังเป็นวัยที่สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้อีกมากมาย หากผู้สูงอายุรู้จักดูแลสุขภาพที่ดีและถูกสุขลักษณะตั้งแต่ต้น จะช่วยลดโอกาสการเกิดโรคหรือลดปัญหาทางสุขภาพที่มักเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ วัยสูงอายุแม้ร่างกายเสื่อมลงแต่ยังต้องการอาหารเพื่อช่วยซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ การรับประทานอาหาร ไม่เพียงพอมีผลต่อสุขภาพของคนเราเท่านั้น แต่ยังมีส่วนกำหนดคุณภาพชีวิต

และอายุขัยของเราด้วย การรู้จักดูแลสุขภาพของตนในเรื่องอาหาร การรับประทานได้อย่างเหมาะสม ก็จะทำให้การดำรงชีวิตประจำวันเป็นไปอย่างปกติสุข สำหรับผู้สูงอายุควรรับประทานอาหารหลาย ๆ ชนิด เพื่อให้คุณค่าทางโภชนาการครบตามที่ร่างกายต้องการ

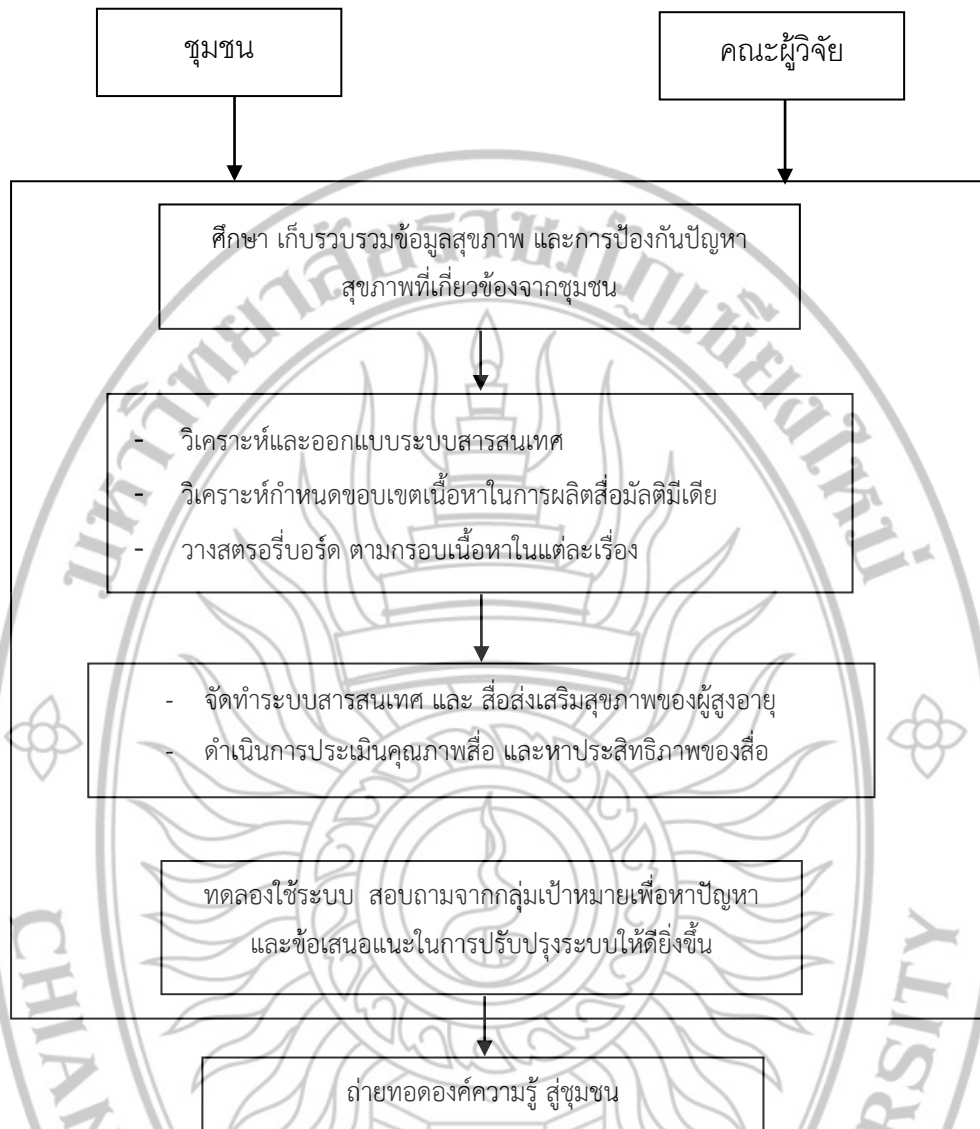
ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาสื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ ในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการพัฒนาสื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เพื่อช่วยลดปัญหาสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตโดยเฉพาะกับผู้สูงอายุ ซึ่งปัจจุบันผู้สูงอายุเพิ่มจำนวนมากขึ้น และปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถเข้าถึงชุมชนมากขึ้น ทั้งยังส่งเสริมการสร้างค่านิยมในการดูแลสุขภาพ และสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนอื่นได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลสุขภาพผู้สูงอายุ ในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่
- 2.2 เพื่อสร้างสื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่
- 2.3 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

3. กรอบแนวความคิดของการวิจัย

กรอบแนวความคิดของการวิจัยจะใช้กระบวนการวิจัย ศึกษาบริบทของพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลด้านการส่งเสริมสุขภาพ และปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน จัดทำสื่อส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันปัญหาสุขภาพในชุมชน เพื่อนำเผยแพร่ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกันหาแนวทางให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไข โดยเฉพาะกลุ่มชุมชนนับว่าเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก ต่อการพัฒนาชุมชนและของประเทศชาติ จึงต้องมีการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันปัญหาสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำและให้บริการข้อมูลสารสนเทศ ด้วยการเผยแพร่สื่อผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างเป็นเครือข่ายแนวร่วม ในชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นต้นแบบให้กับกลุ่มชุมชนและประชาชนทั่วไปในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

เป็นการศึกษาข้อมูลสุขภาพผู้สูงอายุ และสร้างสื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นระยะเวลา 1 ปี โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อหาแนวทางการจัดการที่เหมาะสม จัดเวทีการสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชน นำรูปแบบที่ได้จากการจัดเวทีไปสู่การพัฒนาสื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ซึ่งจะประกอบด้วย ขอบเขตทางด้านประชากร ขอบเขตทางด้านเวลา ขอบเขตทางพื้นที่ และขอบเขตของระบบงาน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านประชากร คือ ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในชุมชนที่มีสภาพสอดคล้องกับการวิจัย

4.2 ขอบเขตด้านเวลาของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้นเป็นระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่ 23 มกราคม 2560 ถึง 22 มกราคม 2561

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ตำบลช่อแล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

4.4 ขอบเขตของระบบ คือ สร้างระบบสารสนเทศ สร้างสื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และเผยแพร่ข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทดลองใช้สื่อส่งเสริมสุขภาพในชุมชน และประเมินความพึงพอใจในชุมชนกับการใช้งานสื่อส่งเสริมสุขภาพ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

5.1 ได้ระบบสารสนเทศด้านส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกน ตำบลช่อแล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

5.2 ได้สื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในพื้นที่เทศบาลเมืองเมืองแกน ตำบลช่อแล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

5.3 ทำให้ผู้สูงอายุตระหนักเรื่องการดูแลสุขภาพ และป้องกันปัญหาสุขภาพของตนเอง

5.4 ได้เครือข่ายแนวร่วมในกลุ่มชุมชนที่จะนำความรู้ส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่ได้ไปเผยแพร่เพื่อเป็นต้นแบบให้กับประชาชนทั่วไปในพื้นที่อื่นๆ ทำให้มีความตระหนักในการส่งเสริมสุขภาพภายในชุมชน